

Šifra učenca :

Državni izpitni center

N 1 8 1 1 0 1 2 1

6.
razred

Petek, 4. maj 2018 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili.

Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 4 prazne.

N 1 8 1 1 0 1 2 1 0 2

N 1 8 1 1 0 1 2 1 0 3

3/20

PRILOGA

I. DEL

Po železni cesti

VESELA ŠOLA

1 Od kočije do vlaka

V Evropi so se javne kočije za prevoz ljudi pojavile v 17. stoletju, vlekli so jih konji. Podvrsta teh kočij so bile poštne kočije. Z njimi so prevažali pošto pa tudi potnike. A teh je bilo malo, saj je bilo potovanje s poštno kočijo zelo drago. Kočije obeh vrst so se konec 19. stoletja umaknile sodobnejšemu, hitrejšemu, cenejšemu in varnejšemu vlaku.

2

Stavim, da imaš vlak za novodobno pogruntavščino! Pa ni čisto tako. Neke vrste preprosto železnico so sestavili že Asirci, Babilonci in Perziji v 2. in 1. tisočletju pred našim štetjem. V kamnite poti so vrezali reže in nanje položili vozove, ki so jih vlekle živali ali sužnji. Podoben prevoz po »tirnicah« so poznali stari Grki. Kasneje so antični Rimljani v rudnikih postavili lesene proge, po katerih so potiskali vozičke z nakopano rudo. Šele v začetku 18. stoletja so lesene tirnice postavili tudi zunaj rudnikov in jih nekaj desetletij pozneje nadomestili z železnimi.

3

Prvo parno lokomotivo so izdelali v Veliki Britaniji. Izumil jo je Anglež Richard Trevithick leta 1804. Lokomotiva je pet vagonov z desetimi tonami železove rude in 70 potniki vlekla s hitrostjo osem kilometrov na uro. Toda bila je tako težka, da so se litoželezne tirnice polomile. Naprava je kljub temu nakazala prihodnost lokomotiv z vagoni, in ko so izdelali tire iz kovanega železa, so se odprla vrata v zlato dobo železnice.

4

Vlak je najprej obnoret Veliko Britanijo in obdobje med letoma 1830 in 1850 velja za čas »železniške mrzlice«.

Železnica pa ni pripomogla le k hitrejšemu prevozu večjih količin tovora. Območja, kjer je potekala, so bila hitreje poseljena, ljudje so se selili iz mestnih središč in nastala so predmestja. Razvijati pa se je začel tudi turizem, saj se je bilo mogoče v počitniško mesto odpeljati z vlakom. Velike razdalje so ljudje lažje premagovali s spalniki. Vagone, ki so imeli zložljive zgornje postelje, so dodajali vlakom, ki so vozili ponoči. Izumili so jih leta 1865 v Ameriki.

5 Slovenska železna cesta

Vlak je po naših tleh prvič zapeljal leta 1846, ko so odprli železniško progo od Celja do Gradca. Proga je bila del avstrijske Južne državne železnice. Pri gradnji so na velike težave naleteli v soteski reke Save in na Ljubljanskem barju, kjer so se mehka tla pogrezala. Tire so nato čez Postojno, Divačo in Sežano potegnili vse do tržaškega pristanišča, ki so ga dosegli leta 1857. Tako je Avstrija z železnico povezala svoj jug, prestolnico Dunaj in sever.

6

Parna lokomotiva je na zahodu zdržala od začetka 19. stoletja do petdesetih let preteklega stoletja. Sčasoma pa je napredek upokojil tudi njo. Nadomestila jo je dizelska lokomotiva. Danes večino evropskih vlakov, mestnih tramvajev in podzemnih železnic poganja elektrika iz električne žice, nameščene nad tiri.

7 Vlaki prihodnosti: maglevi

Maglev je poseben vlak, ki lebdi na magnetnem polju. Od tod njegovo ime – mag kot magnet in lev kot levitacija, to je lebdenje. Ta vlak dobesedno držijo v zraku močni magneti, zato med njim in progo ni trenja. Maglevi so zanesljivi in izjemno hitri. Kitajski maglev dosega običajno hitrost 431 kilometrov na uro, japonski maglevi pa dosegajo celo 600 kilometrov na uro. Za primerjavo: največja hitrost vlaka na slovenskih tirih znaša 160 kilometrov na uro.

(Prirejeno po: PIL, letnik 68, oktober 2015, št. 2, str. 42–44, Vesela šola.)

N 1 8 1 1 0 1 2 1 0 5

5/20

II. DEL

Vinko Möderndorfer

KOT V FILMU

»DRAGI MOJI LJUBČKI! Ne morete si misliti, kako žal mi bo, ker se ne bomo videli cela dva meseca!« je rekla učiteljica za slovenščino.

»Nam pa čisto nič,« je rekel Žele.

Nekateri so se zasmejali.

»Željko!« je strogo privzdignila glas učiteljica *Grizla* ...

Seveda ji ni bilo tako ime, tako so jo imenovali učenci višjih razredov, mi pa smo to kot kakšne umsko zaostale papige ponavljali za njimi. Ime ji je bilo Gizela. Kar je po mojem mnenju zelo lepo ime. Govorilo pa se je, da jo kličejo *Grizla* zato, ker je nekoč nekega učenca, ker se ni mogel spomniti prvega verza Prešernove *Vrbe* ... iz samega razočaranja ugriznila v roko. Prepričan sem, da so to čiste izmišljotine. Ne morem si predstavljati, da bi učiteljica Gizela nekoga ugriznila v roko. Ima namreč zelo močno dioptrijo. Njene leče so tako debele, kot da bi imela na očeh dva vrčka za pivo. Mislim, da ji že zaradi kratkovidnosti nikakor ne bi uspelo koga ugrizniti v roko; lahko bi zgrešila roko in ugriznila v klop ali v stol. Poleg tega na vsej šoli ni bolj mile učiteljice, kot je Gizela.

»Željko!« je torej rekla učiteljica, »res da te naslednje leto ne bomo več srečevali na hodnikih naše šole ...«

»Bravo jaz!« je vstal Žele, dvignil roke nad glavo in se kot kakšen boksar v ringu obrnil na vse strani razreda. Marjanine punce so se muzale. Tudi kakšna Tinina punca si je v nasmehu pogrizla spodnjo ustnico. Pojma nimam, kaj vidijo na Želetu.

»... sem pa prepričana,« je nadaljevala *Grizla*, tudi jaz si ne morem kaj, da je v mislih ne bi klical tako, »da se bodo ostali učenci z veseljem vrnili v šolske klopi. Kajne, ljubčki moji?« je še dodala in njene kot frnikole debele oči so izza očal živahno pošvrkale po razredu v pričakovanju, da bomo vsi zavriskali kot na kakšni tekmi, ko pade gol. Nihče ni niti muksnil. Vsi smo bili tiho. Šola pač ni najbolj popularna ustanova, v katero bi človek z veseljem pridrvel naravnost z morja. Tudi tisti, ki smo radi hodili v šolo, smo bili tiho. Da ne bi izpadli butci. Kako je to pravzaprav neumno, da včasih zaradi drugih ne povemo svojega mnenja. Mama pravi, naj se kar navadim, da je v odraslem življenju še huje. Ko si odrasel, tako pravi mama, moraš celo govoriti tako, kot drugi mislico. No, navaditi se bo treba. Odraslosti se ne bo dalo izogniti.

»Še slab teden,« je nadaljevala učiteljica, »in poslovili se bomo.«

Nekateri v razredu so veselo zaploskali. Jaz in Marko nisva. Pero in Jole sta vstala in se začela poslavljati: »No, pa čao! Gremo, gremo! Pa fino se imejte! In starše pozdravite! In tete in strice in sosede ...« sta se pačila.

»Peter, Joško ...« je strogo vzklilknila učiteljica.

Razred se je zasmejal.

(Odlomek.)

(Vinko Möderndorfer, Kot v filmu, Mladinska knjiga 2013, str. 68–69.)

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

N 1 8 1 1 0 1 2 1 0 7

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Po železni cesti*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

- Dopolni z ustreznimi podatki o izhodiščnem besedilu.

Naslov besedila: _____

Ime revije: _____

Čas objave: _____

(1 točka)

- Odstavki 2, 3, 4 in 6 nimajo naslovov.
K vsakemu naslovu napiši ustrezeno številko odstavka.

Prva parna lokomotiva _____

Današnji vlaki _____

Zlata doba vlakov _____

Ideja o vlaku je častitljivo stara _____

(2 točki)

- Katere so bile posledice razvoja železnice? Napiši tri primere.
Pomagaj si s 4. odstavkom.

(2 točki)

4. Ali je vlak izum sodobnega časa?
Odgovor utemelji v povedi.

(2 točki)

5. Navedi eno prednost spalnikov.

(1 točka)

6. Razvrsti vrste »vlakov« od najstarejšega (1) do najsodobnejšega (6).
Številke napiši na črtice.

električna lokomotiva _____

dizelska lokomotiva _____

maglev _____

poštna kočija _____

parna lokomotiva _____

voz, ki so ga vlekli sužnji _____

(2 točki)

N 1 8 1 1 0 1 2 1 0 9

9/20

7. Postavi vprašanja, ki bodo ustrezala danim odgovorom.
Pomagaj si s podatki v 3. odstavku.

Vprašanje	Odgovor
	? V Veliki Britaniji.
	? Richard Trevithick.
	? Parno.
	? Iz kovanega železa.

(2 točki)

8. Zakaj so železnico nekoč imenovali *železna cesta*?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.
- A Ker so vagone vlekle železne lokomotive.
B Ker so z vlaki prevažali železovo rudo.
C Ker so bili tiri iz kovanega železa.
Č Ker je potekala v bližini rudnikov.

(1 točka)

9. Še enkrat preberi 6. odstavek. Kaj v njem pomeni podčrtana poved?
Pojasni s svojimi besedami.

(1 točka)

10. Poved dopolni tako, da pridevnik v oklepaju stopnjuješ.

Slovenski vlaki so hitri, kitajski vlaki so (hiter) _____
od njih, japonski vlaki pa so zagotovo (hiter) _____
med vsemi.

(1 točka)

11. Iz podčrtanih besed tvori pridevниke in jih napiši.

pot iz kamna _____ pot
tirnice iz lesa _____ tirnice
železnica pod zemljo _____ železnica

(2 točki)

12. Podčrtani besedi v preglednici zamenjaj s krajšavama.

Vsako napiši na ustrezeno mesto.

	Zapis krajšave
Izumili so jih leta 1865 v Ameriki.	
Do leta 1850 je imela Britanija več kot 9600 kilometrov prog.	

(1 točka)

13. Zanikaj poved.

S poštnimi kočijami so prevažali pošto in potnike.

(1 točka)

N 1 8 1 1 0 1 2 1 1 1

11/20

14. Preberi poved.

Vlak je po naših tleh prvič zapeljal leta 1846, ko so odprli železniško progo od Celja do Gradca.

Izpiši glagola.

(1 točka)

15. Besede v oklepajih postavi v pravilno obliko.

Del Južne državne železnice je potekal med (Celje) _____

in Gradcem ter se nadaljeval mimo (Postojna) _____ do
pristanišča v (Trst) _____.

(1 točka)

16. Besedilo v stripu preoblikuj v premi govor. Dodaj spremni stavek.
Piši s pisanimi črkami.

(2 točki)

17. Preberi poved.

V Evropi so se javne kočije za prevoz ljudi pojavile v 17. stoletju, vlekli so jih konji.

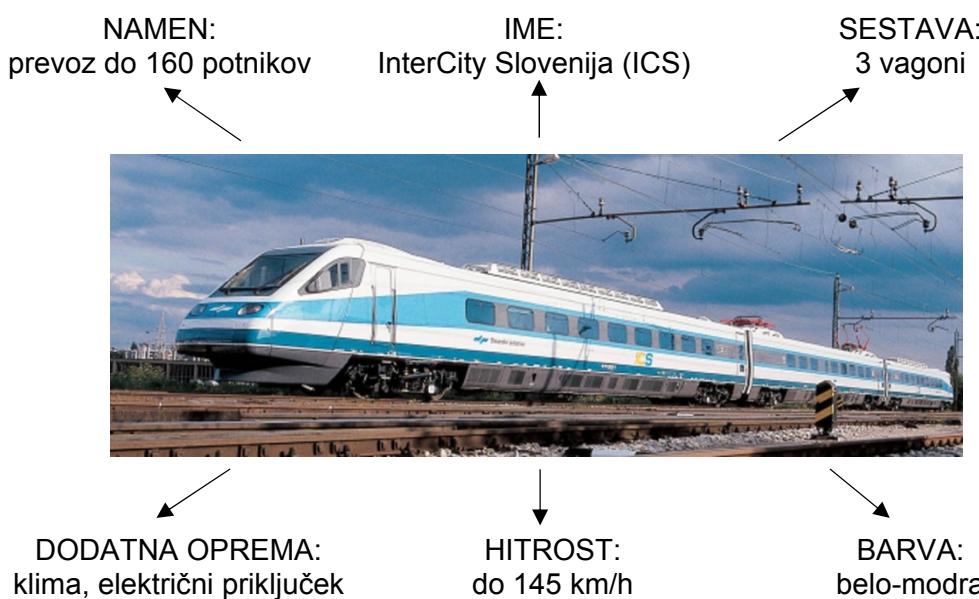
17. a) Podčrtaj osebni zaimek.

(1 točka)

17. b) Na koga/kaj se nanaša ta osebni zaimek?

(1 točka)

18. Oglej si miselni vzorec in vozni red ter reši naloge.

Ljubljana ⇔ Maribor

7. 5. 2018

Odhod	Vlak	Prestopi / vmesne postaje	Prihod	Vlak	Čas
5.45 Ljubljana	<u>ICS 12</u>	Vmesne postaje	7.35 Maribor	<u>ICS 12</u>	1.50
5.50 Ljubljana	<u>LVP 2253</u>	<u>1 prestop</u>	8.28 Maribor	<u>LVP 4434</u>	2.38
7.30 Ljubljana	<u>RG 1608</u>	<u>1 prestop</u>	10.14 Maribor	<u>EC 158</u>	2.44

(Vir slike: <http://www.slo-zeleznice.si/media/k2/items/cache/>. Pridobljeno: 3. 1. 2018.)

Napiši sestavek, ki naj vsebuje dva odstavka.

- V prvem odstavku opiši vlak InterCity Slovenija (ICS). V opisu upoštevaj vse podatke iz miselnega vzorca.
 - V drugem odstavku napiši, od kod do kod vozi vlak (ICS) in koliko časa traja vožnja v eno smer. Ta dva podatka razberi iz voznegra reda.

A		3
B		2

II. DEL

Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo Vinka Möderndorferja *Kot v filmu*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. a) Kaj je izhodiščno besedilo?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Realistična pripoved.
B Fantastična pripoved.

(1 točka)

1. b) Izbiro utemelji s podatkom iz besedila.

(1 točka)

2. O čem predvsem govori odlomek?
Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A O odnosu med učiteljico Gizelo in Željkom.
B O razmerju med pripovedovalcem in sošolci.
C O vzdušju v razredu ob koncu šolskega leta.
Č O milini učiteljice Gizele in njeni dobroti.

(1 točka)

3. Kdo v izhodiščnem besedilu pripoveduje zgodbo?

(1 točka)

N 1 8 1 1 0 1 2 1 1 5

4. Kje in kdaj se zgodba dogaja?

(1 točka)

5. Kaj je učiteljica pričakovala od učencev po počitnicah?

(1 točka)

6. Napiši krajše besedilo in v njem:

- razloži, kaj pomeni, da so mlajši učenci kot umsko zaostale papige ponavljali za višješolci učiteljičin vzdevek,
- napiši, ali se pripovedovalec zgodbe s tem vzdevkom strinja in po čem v besedilu tako sklepaš.

(3 točke)

7. Kako Željko doseže pozornost v razredu? Napiši dva primera.

(1 točka)

8. Preberi.

Marjanine punce so se muzale. Tudi kakšna Tinina punca si je v nasmehu pogrizla spodnjo ustnico.

Kaj ta del besedila pove o odnosih med sošolkami v razredu?

(1 točka)

9. Kaj menita mama in priovedovalec glede izražanja svojega mnenja na glas?
Na vsako črlico napiši ustreznno številko iz desnega stolpca.

mama

1 Bolje je molčati kot izpasti neumen.

priovedovalec

2 Govoriti moraš tako, kot je drugim prav.

3 Potrebno se je javno izpostaviti.

(1 točka)

10. Po mnenju priovedovalca je učiteljica Gizela prijazna.

Napiši tri podatke iz besedila, ki to potrjujejo.

(2 točki)

N 1 8 1 1 0 1 2 1 1 7

17/20

11. V odlomku so prikazani različni odnosi do šole. Poimenuj dva učenca, ki imata različni mnenji. Za vsakega pojasni, kakšen odnos ima do šole in kako to pokaže.

Napiši zaokroženo besedilo v največ 6 povedih.

A		3
B		2

12. Vinko Möderndorfer je znan slovenski pisatelj.

Navedi še enega slovenskega pisatelja ali pisateljico in naslov njegovega oziroma njenega dela.

(1 točka)

Skupno število točk: 50

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

19/20

Prazna stran

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.